

Виртуална дигитална колекция

„Документални следи за проф. Константин Кацаров“

Университетски професор с международно признание и преуспяващ адвокат. Тази атестация е достатъчна, за да очакваме, че архивите в България са предприели действия за издирване и съхраняване на документалното му наследство. Това е тяхна основна дейност и те я извършват старателно вече 70 години, като по този начин за бъдните поколения са запазени документални фондове и колекции на редица български учени. „Шпионин на чужда държава“ и „невъзвращенец“ – тези са етикетите, лепнати на проф. К. Кацаров от комунистическата власт след края на Втората световна война. Те са достатъчно обяснение за това, че за разлика от редица свои колеги – университетски преподаватели, проф. Константин Кацаров няма съхранен документален фонд в архивната система на страната ни. Със задачата да издирим документи от и за проф. К. Кацаров се захем двамата души – преподавател по право и архивист в университетски архив. Тази симбиоза ни даде възможност да обединим компетенциите си и да направим проучвания в различни архиви и архивни фондове, в които евентуално да се открият документи за проф. К. Кацаров. Целта ни беше след откриването им и да получим техни дигитални копия, които да се систематизират в т. нареченият „идеален опис“ за създаване на виртуална дигитална колекция „Документални следи за проф. Константин Кацаров“. Дигиталната колекция се съхранява в Университетския архив на Софийския университет и е на разположение на изследователите и заинтересовани лица.

В пълния си обем, един документален фонд на университетски преподавател ни дава представа за неговия живот и най-вече за научната му работа. В архивните фондове на университетските преподаватели се съхраняват и редица писма с техни колеги от страната и чужбина, които ни представят научните контакти не само на дадено лице, но и на университета. За съжаление, при нашето издирване намерихме най-вече документи, които се съхраняват в досиета. Преди нас редица изследователи на живота и дейността на проф. К. Кацаров са намирали отделни документи, с помощта на които реконструират неговата биография и научната му дейност. Нашата цел беше да потърсим по-детайлно в архивни фондове от личен и институционален произход документи, които да допълнят тази картина и в пълнота да го представят като личност, учен и гражданин.

Водени от тази цел, една от първите ни задачи беше да проверим дали в документалните фондове на преподаватели и колеги на проф. Кацаров от Юридическия факултет на Софийския университет се съхраняват някакви документи за него, общи снимки и най-вече писма. За съжаление, нерадостната съдба, която го сполетява в зрялата му възраст, дава отражение и тук. За времето, в което живее проф. Кацаров е характерно общуването чрез писма и поднасяне на поздравления по различни поводи чрез картички. Очаквахме в някои от фондовете на проф. Стефан Баламезов, проф. Георги Генов, проф. Иван Алтънов, проф. Любен Василев, проф. Никола Долапчиев, проф. Венелин Ганев, проф. Михаил Геновски, проф. Георги Данаилов, проф. Евгени Каменов, проф. Владимир Кутиков, проф. Владимир Моллов, проф. Иван Ненов, проф. Никола Саранов, проф. Петко Стайнов, проф. Илия Янулов, проф. Цеко Торбов и др. да намерим такива документи, а също така и рецензии, писани за негови трудове или от него за техни научни работи. Опасенията ни, че предвид третирането на проф. К. Кацаров като „враг на народа“ е възможно тези негови колеги, дори и да са имали такива документи, да са ги унищожили, за да нямаат неприятности с властите, се потвърдиха. Единствено във фонда на проф. Цеко Торбов се намериха няколко картички и писма, разменени между семействата в рамките на близо три десетилетия, от които проличават колегиалните и човешки отношения по между им. Във фонда на проф. Иван Алтънов се намери сведение, писано по повод разследването, водено срещу проф. Кацаров. С това се изчерпват документите, запазени косвено от негови колеги.

Прочетохме внимателно протоколите от заседания на Факултетния съвет на Юридическия факултет и протоколите на Първичната партийна организация на факултета, като очаквахме, че в тях ще открием някакви коментари или разисквания относно арестуването, присъдата и уволнението на проф. К. Кацаров. В протоколите от заседания на Факултетния съвет намерихме само решения за продължаване на отпуските му по болест в периода 1947-1953 г. Обект на критики са неговите колеги проф. Венелин Ганев, проф. Любен Диков, проф. Никола Долапчиев, проф. Иван Апостолов и др., Вероятно защото е хоноруван, а не редовен професор, не е бил в полезрението на новите кадровици, което му е спестило поне обидните квалификации отправени към тях.

Други източници, от които решихме да потърсим информация, бяха университетските архиви в Берн и Женева, където се е обучавал и преподавал проф. К. Кацаров. В Университета в Берн очаквахме да намерим главните факултетни книги в

които се записват всички студенти и се проследява тяхното обучение, изпитите, които са положили и с какви оценки са ги взели. За наше огромно съжаление се оказа, че главните книги на Юридическия факултет не са съхранени и поради тази причина изследователите няма да имат възможност да проследят как е протекло обучението на К. Кацаров и при кои университетски преподаватели се е явявал на изпити. Този пропуск до някъде се компенсира от Указателя за управителните органи, преподавателите и студентите на Университета в Берн, където за съответните учебни години са посочени курсовете, които се водят от съответните преподаватели. Но все пак не можем да потвърдим със сигурност кои курсове точно е посещавал К. Кацаров като студент. От указателя добихме и информация за съквартирантът, с който е живял К. Кацаров в първата година от своето следване – бъдещият професор по статистика и негов колега в Юридическия факултет Славчо Загоров. В Staatsarchiv Bern всъщност намерихме повече документи по защитата на доктората на К. Кацаров, а именно: дневници за регистрация и контрол на докторски изпити; регистър на докторските защиты, в който се съхраняваха автобиографията на К. Кацаров и рецензията на проф. д-р Walter Burckhardt, а така също и самият протокол от защитата на К. Кацаров. Интересно попадение в нашето дирене беше и екземпляр от докторската дисертация, на който има посвещение от К. Кацаров за неговият рецензент проф. д-р Walter Burckhardt.

От Университетския архив на Женевския университет ни бяха предоставени дигитални копия на преподавателското му досие. Предоставили сме и линк с програмите на курсовете в Женевския университет, където може да се проследи какво е преподавал проф. К. Кацаров като хоноруван доцент.

С помощта и насоките на наши швейцарски колеги потърсихме информация за проф. К. Кацаров в информационните системи на някои архиви и библиотеки в Швейцария. Така бяха открити няколко кратки статии за Асоциацията на българските студенти в Швейцария и апел, който те отправят след края на Първата световна война; дописки за дейността на Българо-швейцарското дружество и др. Интерес представляват няколко досиета на проф. К. Кацаров, водени от швейцарските власти и няколко писма от него до проф. Edgar Salin. За съжаление не успяхме да направим техни дигитални копия, но предоставяме линкове към тях. Надяваме се, че за в бъдеще ще имаме възможност да попълним дигиталната колекция и с тези документи, което ще улесни българските изследователи.

Голяма част от посочените по-горе документи се вкарват за пръв път в научна употреба. Надяваме се да хвърлят още светлина при изясняване на отделни моменти от биографията на проф. Кацаров. Към тези документи можем да прибавим главната книга за студентите от Юридическия факултет на Софийския университет¹; протоколите от заседания на Академичния съвет на Софийския университет и на Факултетния съвет на Юридическия факултет, където хронологично може да се проследи научното израстване на проф. Кацаров и за съжаление – неговото уволнение.

Останалите документи, включени в дигиталната колекция са известни на изследователите. В процеса на проучването ни открихме, че в някои от изданията, посветени на живота на проф. К. Кацаров, има документи, които са цитирани с грешни искиви данни или е объркан архивът в който се съхраняват. С настоящия „идеален опис“ целим да коригираме и тези пропуски, които, макар и минимални, трябва да бъдат отстранени.

Всички документи в описа са представени с исковите данни от архивите, в които се съхраняват. Дигиталните им копия /с малки изключения/ се намират в Университетския архив на Софийския университет. Към някои от документите са посочени връзки към сайтове във виртуалното пространство, тъй като са намерени чрез различни информационни системи в библиотеки и архиви предимно в Швейцария. Към досиетата на проф. К. Кацаров, водени в Софийския университет и от Държавна сигурност са приложени подробни описи на документите, за да улесним максимално изследователите в техните научни дирения. Тук е мястото да отбележим, че поредният номер, под който са описани документите в тези приложения съответства на заглавието на файла на дигиталното копие, а не на номера на листа. Това трябва да се има предвид от изследователите, когато цитират документите. Номерът на листа, според методическите разпоредби в българската архивна система, се отбелязва с молив в горния десен ъгъл на документа.

За улеснение на изследователите, документите са описани според класификационна схема, която следва отделните етапи от живота на проф. К. Кацаров.

---

¹ К. Кацаров е записан за студент в Юридическия факултет на Софийския университет на 28.09.1916 г. Отписан е по собствено желание на 10.10.1916 г.

В описа не са включени книгите и статиите от проф. К. Кацаров, а и те не са обект на съхранение от архивите. Подробна библиография представя Фонд «Константин и Зиновия Кацарови», Женева съвместно с Нов Български Университет, София в Електронната интерактивна библиография на трудовете на проф. Константин Кацаров.

В описа не са включени и някои снимки на проф. К. Кацаров, които са публикувани в издания, посветени на него, тъй като са притежание на частни лица, с които не успяхме да установим контакт.

Идеята ни колекцията да бъде и виртуална за сега не може да се осъществи, поради изискванията на някои от архивите в страната, които имат строг регламент за публикуване на документи във виртуалното пространство. Все пак се надяваме, че събрани в общ опис и с възможността да се използват техните дигитални копия в Университетския архив, ще улесним бъдещите изследователи. Нашето дълбоко убеждение е, че мястото на тази дигитална колекция е именно в Софийския университет, където К. Кацаров гради своята научна кариера.

Името на колекцията „Документални следи за проф. К. Кацаров“ беше избрано умишлено още преди започването на нашето проучване. Бяхме наясно, че повратния жизнен път на този учен способства за разпиляване на документалното му наследство, трупащо в годините на активната му преподавателска и адвокатска дейност и от него ще са останали само отломки. Очакванията ни да намерим документи в лични архивни фондове на негови колеги и приятели не се оправдаха и няма да можем и за в бъдеще да очертаем един по-конкретен портрет на проф. К. Кацаров като човек и учен. За неговия живот черпим данни от книгите му и за съжаление – от досиетата на Държавна сигурност.

Илонка Колева

Университетски архив, СУ „Св. Климент Охридски“

КЛАСИФИКАЦИОННА СХЕМА

I. Студент в Берн	от № 1 до № 12
II. Живот и дейност на проф. К. Кацаров в България.....	от № 13 до № 37
1. Преподавател в Софийския университет.....	от № 13 до № 29
2. Заместник-председател на Българо-Швейцарското дружество.....	от № 30 до № 32
3. Репресиран от комунистическата власт.....	от № 33 до № 37
III. Живот и дейност на проф. К. Кацаров в Швейцария.....	от № 38 до № 57
IV. Памет за проф. К. Кацаров.....	от № 58 до № 65

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

а. е. – архивна единица

БНБ – Българска народна банка

ДА – София – Държавен архив - София

ДС – Държавна сигурност

ЕЦНПК – Единен център за наука и производство на кадри

КНИК – Комитет за наука, изкуство и култура

КРДОПБГДСРСБНА - Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия

маш. – машинопис

МВР – Министерство на вътрешните работи

МНП – Министерство на народното просвещение

НА БАН – Научен архив на Българската академия на науките

НБУ – Нов български университет
НРБ – Народна република България
печ. - печатно
рък. – ръкопис
СУ – Софийски университет
ЦДА – Централен държавен архив

I. Студент в Берн

1. Главна книга на Студентите от Юридическия факултет на Софийския университет, в която К. Кацаров е записан с факултетен № 4625. Ръкопис, 1 лист, 28.09.1916 г.

СУ, Университетски архив фонд 16, опис 2, а.е. 62

2. Книга на записаните студенти в Юридическия факултет на Universität Bern, в която К. Кацаров фигурира под № 19714. Ръкопис, немски ез., 1 лист, 1916 г.

Staatsarchiv Bern BB III b 1165

3. Verzeichnisse der Behörden, Lehrer & Studierenden Hochschule Bern /Указател за управителните органи, преподавателите и студентите на Университета в Берн/ за периода 1916-1920 г., в които К. Кацаров фигурира като студент в Юридическия факултет. Печатно, немски ез., 8 документа, 1916-1920 г.

Staatsarchiv Bern P. A. 388

4. Дневник за регистрация и контрол на докторски и лиценциатски изпити, положени от студентите на Universität Bern, в който е нанесена информация за К. Кацаров. Ръкопис, немски ез., 1 лист, 1919 г.

Staatsarchiv Bern BB 8 2.190 лист 121

5. Дневник за регистрация и контрол на докторски и лиценциатски изпити, положени от студентите на Universität Bern, в който е нанесена информация за К. Кацаров. Ръкопис, немски ез., 1 лист, 1920 г.

Staatsarchiv Bern²

---

² Липсва информация за искиви данни

6. Регистър на докторските защиты в Юридическия факултет на Universität Bern с отбелязана защита на К. Кацаров и приложени автобиография и рецензия от проф. д-р Walter Burckhardt. Ръкопис, печатно, немски ез., 3 листа, октомври 1919 г.

Staatsarchiv Bern BB III b 1276

7. Протокол от защита на докторската дисертация на К. Кацаров. Ръкопис, немски ез., 1 лист, 1.07.1920 г.

Staatsarchiv Bern BB 8 2.466

8. Das Expropriationsverfahren nach schweizerischem Recht – екземпляр от докторската дисертация на К. Кацаров с посвещение от него за рецензента му проф. д-р Walter Burckhardt. Печатно, ръкопис, немски ез., 86 листа, 1921 г.

Bibliothek der Rechtswissenschaftlichen Fakultät, Universität Freiburg

CA/CH 40.3h KATZ 1921

TDB 213311

9. Снимки от квартирата на К. Кацаров на ул. Viktoriarain №8 в Берн, където с малки прекъсвания живее докато е студент. Цветни, 4 бр., 2024 г.

СУ, Университетски архив, Виртуална дигитална колекция „проф. К. Кацаров“

10. Снимки от квартирата на К. Кацаров на ул. Kornhausstr №10 в Берн, където К. Кацаров живее няколко месеца докато е студент. Цветни, 3 бр., 2024 г.

СУ, Университетски архив, Виртуална дигитална колекция „проф. К. Кацаров“

11. Снимка на учредителите на Съюза на българските студентски дружества в Швейцария. /първият от ляво на дясно е К. Кацаров/. черно-бяла, 8.02.1919 г.

ЦДА, фонд 1308 К, опис 1, а.е. 11

12. Кратки известия в швейцарската преса за Асоциацията на българските студенти в Берн, чийто председател е К. Кацаров. печ., немски език, 4 док., 26.07.1918 – 3.10.1919 г.

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=DBB19180726-02.2.20&srpos=19&e=-----de-20--1--img-txIN-Katzaroff-----0-----> вестник Der Bund от 26.07.1918

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=DBB19190704-01.2.33&srpos=16&e=-----de-20--1--img-txIN-Katzaroff-----0-----> вестник Der Bund от 4.07.1919 г.

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=ISB19190614-01.2.13&srpos=44&e=-----de-20--41--img-txIN-Katzaroff-----0-----> вестник Intelligenzblatt fur die Stadt Bern от 14.07.1919

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=DBB19191030-02.2.26&srpos=39&e=-----de-20--21--img-txIN-Katzaroff-----0-----> вестник Der Brund от 30.10.1919

13. „Appel de la jeunesse academique bulgare residant en Suisse au monde civilise“ /Обръщение към цивилизования свят от българската академична младеж, живееща в Швейцария/ - брошура във връзка с подписването на мирния договор между България и страните от Антантата след края на Първата световна война. Като председател на Асоциацията на българските студенти в Берн е посочен К. Кацаров. Печатно, френски ез., 3 листа, {1919 г.}

Bibliothèque nationale Suisse V BE 4433

II. Живот и дейност на проф. д-р Константин Кацаров в България

1. Преподавател в Софийския университет

14. Публикация във в. {„L'ESSOR“} за създаване на L'Association internationale pour l'Education morale, в която К. Кацаров е посочен като член на Международния изпълнителен комитет. Печатно, 1 л., {21.11.1925 г.}

СУ, Университетски архив, Виртуална дигитална колекция „проф. К. Кацаров“

15. Протокол № 11/10.03.1931 г. от заседание на Факултетния съвет на Юридическия факултет на което се провежда изборът на К. Кацаров за редовен доцент по търговско право. Ръкопис, 1 лист, 10.03.1931 г.

СУ, Университетски архив фонд 16, опис 2, а.е. 4

16. Протокол № 14/11.03.1931 г. от заседание на Академичния съвет на Софийския университет с доклад на декана на Юридическия факултет за назначаването на К. Кацаров за редовен доцент при катедрата по търговско право. Ръкопис, 1 лист, 11.03.1931 г.

СУ, Университетски архив фонд 1, опис 1, а.е. 50, л. 213 гръб

17. Протокол № 16/29.04.1931 г. от заседание на Академичния съвет на Софийския университет с прочетено писмо от Министерството на народното просвещение за назначаването на К. Кацаров за редовен доцент при катедрата по търговско право в Юридическия факултет. Ръкопис, 1 лист, 29.04.1931 г.

СУ, Университетски архив фонд 1, опис 1, а.е. 50, л. 217 гръб

18. Протокол от заседание на Факултетния съвет на Юридическия факултет с програма на курсовете в ЮФ за уч. 1933/1934 г., където фигурира К. Кацаров. Ръкопис, 1 лист. 1933 г.

СУ, Университетски архив фонд 16, опис 2, а.е. 4

19. Протокол № 14/18.02.1936 г. от заседание на Факултетния съвет на Юридическия факултет за включване на К. Кацаров в комисия, която да разгледа предложение на Братиславския университет за създаване на сдружение на преподавателите от славянските правни факултети.. Ръкопис, 1 лист, 18.02.1936 г.

СУ, Университетски архив фонд 16, опис 2, а.е. 5

20. Протокол № 16/11.03.1936 г. от заседание на Факултетния съвет на Юридическия факултет с решение за повишаването на доц. К. Кацаров в степен извънреден професор. Ръкопис, 1 лист, 11.03.1936 г.

СУ, Университетски архив фонд 16, опис 2, а.е. 5

21. Протокол № 16/25.03.1936 г. от заседание на Академичния съвет на Софийския университет с доклад на декана на Юридическия факултет за повишаването на доц. К. Кацаров в степен извънреден професор. Машинопис, 1 лист, 26.03.1936 г.

СУ, Университетски архив фонд 1, опис 1, а.е.51, л. 120 гръб

22. Списък на преподаватели и служители, предложени за удостояване с орден, по случай празника на Университета. В списъка е посочени и проф. К. Кацаров, но е задраскан заедно с други преподаватели, които са имали малък трудов стаж в Университета. Машинопис, 2 листа, 1937 г.

СУ, Университетски архив фонд 1, опис 158, а.е.8, л. 12

23. Протокол № 1/24.09.1937 г. от заседание на Факултетния съвет на Юридическия факултет на което се приема оставката на К. Кацаров като извънреден професор и се взема решение за оставането му като хоноруван извънреден професор. Ръкопис, 1 лист, 24.09.1937 г.

СУ, Университетски архив фонд 16, опис 2, а.е. 5

24. Указ на цар Борис III за назначаване на К. Кацаров за хоноруван извънреден професор в Юридическия факултет. Печат, машинопис, 1 лист, 30.10.1937 г.

ЦДА, фонд 177 К, опис 2, а.е 801, л. 173

25. Протокол № 23/28.04.1953 г. от заседание на Юридическия факултет с решение за освобождаване от длъжност на К. Кацаров. Машинопис, 1 лист, 28.04.1953 г.

ДА – София, фонд 1790, опис 1, а.е. 4, л. 40-41

26. Протокол № 16/13.05.1953 г. от заседание на Академичния съвет на Софийския университет с решение за освобождаване от длъжност на К. Кацаров. Машинопис, 1 лист, 13.05.1953 г.

СУ, Университетски архив фонд 1, опис 1, а.е. 60, л. 40

27. Заповед на Комитета за наука, изкуство и култура за освобождаване от длъжност на К. Кацаров. Машинопис, 1 лист, 2.06.1953 г.

ЦДА, фонд 143, опис 9, а.е. 3

28. Разпис на лекциите на Софийския университет за периода 1931 – 1952 г. с информация за водените от К. Кацаров курсове в Юридическия факултет. Печатно, 1931 – 1952 г.

СУ, Университетска библиотека

<http://unilib-dspace.nasledstvo.bg/xmlui/handle/nls/40007>

29. Служебно досие на К. Кацаров, водено в Софийския университет. Машинопис, ръкопис, 149 листа, 1931 – 1953 г.

ДА – София, фонд 994 К, опис 2, а.е. 271

Подробен опис на документите от досието в Приложение № 1

30. Албум със снимки от околосветското пътешествие на К. Кацаров. черно-бели, 92 броя, 1937 г.

СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, оп. 1, а.е.7

2. Заместник-председател на Българо-Швейцарското дружество

31. Учредителен протокол; устав; протоколи от заседания на УС; планове и отчети; книга на членовете по професии; програми, покани и писма за мероприятия и др. на Българо-Швейцарското дружество за културно сближение. Машинопис, ръкопис, 14 а.е., 1947-1951 г.

ЦДА, фонд 102

32. Кратки дописки в швейцарски вестници за учредяването на Българо-Швейцарското дружество и за изнесена сказки от негови членове, между които и проф. К. Кацаров. Печатно, немски ез., френски ез. 4 броя, 1947-1951 г.

<http://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=DBB19470121-02.2.10.8> - 21.01.1947 г. в. Der Bund

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=DBB19470327-02.2.8.6&srpos=10&e=-----de-20--1--img-txIN-Katzaroff-----0-----> 27.03.1947 г. Der Bund

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=DTT19470122-01.2.16&srpos=18&e=-----de-20--1--img-txIN-Katzaroff-----0-----> 22.01.1947 г. в. Die Tat

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=LSL19510219-01.2.6&srpos=46&e=-----de-20--41--img-txIN-Katzaroff-----0-----> 19.02.1951 г. La Suisse liberale

33. “Един акт на съпротива в България“ – дописка от кореспондент в Белград на в. Nuel Zurcher Zeitung за прояви на антикомунизъм в София след смъртта на Сталин и за осъдителната присъда над проф. К. Кацаров. Печатно, немски ез., 27.04.1953 г.

<https://www.e-newspaperarchives.ch/?a=d&d=NZZ19530427-01.2.9&srpos=33&e=-----de-20--21--img-txIN-Katzaroff-----0-----> Neue Zurcher Zeitung 27.04.1953 г

3. Репресиран от комунистическата власт

34. Досие на дело за оперативно разузнаване и оперативно проучване на проф. К. Кацаров, водено от Държавна сигурност в периода 1949 – 1974 г. Ръкопис, машинопис, 3 архивни единици, 731 листа, 1949 – 1974 г.

КРДОПБГДСРСБНА, ИФ-3, опис 3, а.е. 275 – 277

Подробен опис на документите от досието в Приложение № 2

35. Сведение за проф. К. Кацаров от колегата му от Юридическия факултет проф. Иван Алтънов във връзка с разследването срещу него. Към документа има и бележка от проф. К. Кацаров. Ръкопис., 2 док., 3 листа, 8.05.1948 г. – 10.05.1948 г.

НА БАН, фонд 181К, опис 1, а.е. 424

36. Досие на съдебно дело срещу проф. К. Кацаров за шпионаж в полза на чужда държава. Машинопис, ръкопис, 3 тома, 430 листа, 1953 – 1954 г. /има и документи от предходни години, събирани като доказателства по делото/

КРДОПБГДСРСБНА, фонд II съд 4566

Подробен опис на документите от досието в Приложение № 3

37. Служебна кореспонденция на МВР за обиск и конфискувана пишеща машина при арестуването на проф. К. Кацаров. Машинопис, 2 док. {1948 г.}

Неидентифицирани искиви данни на документите³

38. Дело № 11345 „Странски“ – досие на отчетно дело на проф. К. Кацаров, водено в Първо главно управление /Разузнаване/ на Държавна сигурност. Машинопис, ръкопис, 230 листа, 1976 – 1978 г. /има и документи от предходни години, събирани в хода на разузнаването/.

КРДОПБГДСРСБНА, фонд 2, а.е. 14149

Подробен опис на документите от досието в Приложение № 4

III. Живот и дейност на проф. К. Кацаров в Швейцария

39. Досие на проф. К. Кацаров, водено от Eidgenossisches politisches Departament /Федерален политически отдел/ на Конфедерация Швейцария. 1947 – 1956 г.⁴

Schweizerischen Bundesarchivs, E2802#B

---

³ Документите са цитирани в: П. Мангачев „Проф. Константин Кацаров – живот и дело“ С. 2009 с искиви данни: **Дирекция Информация и архив на МВР фонд 98, опис 6**. В хода на нашето проучване се установи, че в Дирекция Информация и архив на МВР няма заведен фонд под № 98. Такива документи не се намират и в КРДОПБГДСРСБНА

⁴ Няма данни за езика и броя документи

<https://www.recherche.bar.admin.ch/recherche/#/de/archiv/einheit/1893176>

40. Досие на проф. К. Кацаров, водено в Abteilung für politische Angelegenheiten /Отдел по политически въпроси/ на Конфедерация Швейцария по издаването на виза и влизането му в Швейцария. 1956 г.⁵

Schweizerischen Bundesarchivs, B. 44.32.1

<https://www.recherche.bar.admin.ch/recherche/#/de/archiv/einheit/805514>

41. Досие на проф. К. Кацаров, водено от полицията в Женева⁶.

Archives d'Etat de Geneve, CH AEG 1985 va 22/*17974

42. Досие на проф. К. Кацаров, водено от Федералната служба за интелектуална собственост. 1970 – 1981 г.⁷

Schweizerischen Bundesarchivs, Signatur: E4380B#2004/416#163*Aktenzeichen: 151

43. Писмо от проф. К. Кацаров да председателя на Държавния съвет на НРБ Тодор Живков с молба за съдействие за удължаване валидността на задграничния му паспорт и за уреждане заминаването на съпругата му в Швейцария. Машинопис, 2 листа, 1961 г.

ЦДА, фонд 378Б, опис 1, а.е. 319, л. 2 – 3

44. Dossier enseignant – преподавателско досие на проф. К. Кацаров, водено в Université de Genève. Досието съдържа кореспонденция по избора на проф. К. Кацаров за хоноруван доцент; автобиография; библиография и програма на курса Evolution du Droit commercial en Droit compare. Машинопис, френски ез., 10 листа, януари – февруари 1963 г.

Archives patrimoniales UniGe

45. Fiche enseignant – преподавателски лист за проф. К. Кацаров, воден в Université de Genève. Печатно, френски ез., 2 листа

Archives patrimoniales UniGe

---

⁵ Няма данни за езика и броя документи

⁶ Няма данни за езика, броя и датирването на документите

⁷ Няма данни за езика и броя на документите

46. Програми за курсовете на Université de Genève, в които са посочени курсовете, които води проф. К. Кацаров като хоноруван доцент в Юридическия факултет. Печатно, френски ез., 1963 – 1969 г.

Archives patrimoniales UniGe

<https://www.unige.ch/archives/aap/ressources-numeriques/programmes-des-cours>

47. Кореспонденция между проф. К. Кацаров и проф. Edgar Salin. Машинопис⁸, 3 док., 3 листа, 10.02.1965 – 19.08.1965 г.

Basel, Universitätsbibliothek, UBH NL 114 : E 26,250

<https://swisscollections.ch/Record/991170515343405501>

48. Досие на проф. К. Кацаров в Abteilung für politische Angelegenheiten /Отдел по политически въпроси/ на Конфедерация Швейцария по издаването на виза и влизането му в Швейцария от Виена. 1970 г.⁹

Schweizerischen Bundesarchivs, B.44.32

<https://www.recherche.bar.admin.ch/recherche/#/de/archiv/einheit/1810114>

49. Пощенски картички и кореспонденция между проф. К. Кацаров и проф. Цеко Торбов и семействата им за преводите на Кант, направени от проф. Торбов; за възможностите за кандидатстване за Хердерова награда; за посещение на сем. Торбови в Швейцария; за получена книга и др. Машинопис, ръкопис, 10 док., 13 листа, 9.12.1947 – 19.06.1977 г.

Университетски архив на НБУ, фонд 12, необработен

50. Постановление на Държавния съвет на Република и кантон Женева за освобождаване от данъчно облагане на дарението на проф. К. Кацаров за фондация „Константин и Зиновия Кацарови“. Машинопис, френски ез., 10.01.1969 г.

Fonds Konstantin et Zinovia Katzarovi aupres du Fonds General de l'Universite de Geneve

51. Завещание на проф. К. Кацаров. Машинопис, френски ез., 1 лист, 6.03.1970 г.

Fonds Konstantin et Zinovia Katzarovi aupres du Fonds General de l'Universite de Geneve

---

⁸ Няма данни за езика

⁹ Няма данни за езика и броя документи

52. Правилник на Фондация „Константин и Зиновия Кацарови“. Машинопис

**Fonds Konstantin et Zinovia Katzarovi aupres du Fonds General de l'Universite de
Geneve**

53. Решение № 189/11.03.1980 г. на Секретариата на БКП и приложение към него за награждаване на проф. К. Кацаров с орден „Кирил и Методий“ – II степен. Машинопис, 6 листа, 17.12.1979 – 11.03.1980 г.

ЦДА, фонд 1Б, опис 69, а.е.4894

54. Указ на Държавния съвет на НРБ за награждаване на проф. К. Кацаров с орден „Кирил и Методий“ – II степен. Печатно, 1 лист, 4.05.1980 г.

ЦДА, фонд 117, опис 43, а.е. 422, лист 8

55. Снимка на гроба на Константин и Зиновия Кацарови в Clarens.

СУ, Университетски архив, Виртуална дигитална колекция „проф. К. Кацаров“

IV. Памет за проф. К. Кацаров

56. Покани за тържествено честване 100-годишнината от рождението на проф. К. Кацаров. печатно, 2 док, 2 листа, ноември 1998 г.

**СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, опис 1,
а.е. 5**

57. Снимки от изложба в Университетската библиотека на Софийския университет, посветена на 100-годишнината от рождението на проф. К. Кацаров. цветни, 9x13 см., 3 броя, 1998 г.

**СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, опис 1,
а.е. 6**

58. „Щастието е в сътворяването“ – статия от Н. Попова по повод 100-годишнината от рождението на проф. К. Кацаров, публ. в. „Демокрация“/15.10.1998 г. Печатно, 1 лист

**СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, опис 1,
а.е. 2**

59. „Проф. д-р Константин Кацаров“ – биографичен очерк от ст. н. с. С. Пенков, публ. сп. „Правна мисъл“ книжка 3/1991 г. Печатно, фотокопие, 1 лист, 1991 г.

**СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, опис 1,
а.е. 1**

60. „Фондация Кацарови“ – информационна брошура за дейността на фондацията. Печатно, 31 листа, {1996 г.}

**СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, опис 1,
а.е. 4**

61. Решение № 403 от 26.06.2014 г. на Столичния общински съвет за наименоване на улица в София на името на проф. К. Кацаров. Машинопис, 1 лист

http://www.sofiaconcil.bg/content/docs/c_f32299.pdf

62. Указ № 374 от 17.11.2016 г. на президента на Република България за награждаване посмъртно на проф. К. Кацаров с орден „Св. Св. Кирил и Методий“ - I степен. Печатно, 1 лист

Държавен вестник, брой 96/2.12.2016 г.

63. Покана за честване на 125-годишнината от рождението на проф. К. Кацаров. Машинопис, 1 лист, 6.11.2023 г.

**СУ, Университетски архив, Колекция „Университетски преподаватели“, опис 1,
а.е. 13**

Приложение № 1

Подробен опис на документите, заведени под № 29

**Държавен архив – София
фонд 994 К, опис 2, а.е. 271**

Служебно досие, водено в Софийския университет

1a Корица на папката. Рък.

1 - 3a Преписка между СУ и КНИК по освобождаване на проф. К. Кацаров от длъжност „хоноруван професор“. Маш. **1953 г.**

4 - 5, 6 - 6a, 94 - 98 Молба от К. Кацаров за освобождаването му от длъжност „извънреден професор“ и назначаването му като „хоноруван извънреден професор“; указ на цар Борис III, акт за встъпването му в длъжност и кореспонденция по въпроса. **1937 г.**

7 Заповед на МНП за повишаване на заплатата на К. Кацаров, поради прослужени години. Препис, маш. **14.08.1937 г.**

8 Бланка от Университета със сведение за службата на К. Кацаров. Печ., маш. **1937 г.**

9 Акт за назначаване на К. Кацаров за извънреден професор в ЮФ. Маш., рък. **16.04.1936 г.**

10 - 10a Указ на Цар Борис III за повишаване на К. Кацаров от редовен доцент в извънреден професор в ЮФ. Маш. **7.04.1936 г.**

11 и 13 Акт за встъпване в длъжност на К. Кацаров като редовен доцент в ЮФ. Чернова и оригинал Рък. **16.04.1931 г.**

12 Заповед на МНП за увеличение на заплатата на К. Кацаров. Препис, маш. **1931 г.**

14 Заповед за разрешаване на едногодишен отпуск по болест на К. Кацаров. Маш. **4.01.1952 г.**

15 - 16a Лична служебна карта на К. Кацаров. Печ., рък. **[1930-те]**

17 - 18, 38, 47, 68, 71 - 74, 76 Удостоверения от Университета за получена заплата от К. Кацаров през в периода 1942-1950 г. и молба от К. Кацаров за издаване на удостоверенията. Печ., маш., рък. **1944 - 1952 г.**

19 - 22a Бланки със сведение за трудовия стаж на К. Кацаров в ЮФ. Печ., рък. **1952 г.**

23 - 28 Документи по разрешаването на едногодишен отпуск по болест на К. Кацаров. Маш., рък. **януари 1951 г.**

29 - 37a, 39 - 40, 43 - 46, 48 - 53, 57 - 66 Заповеди, молби и медицински свидетелства за отпуски по болест на К. Кацаров в периода 1947 - 1950 г. **1947 - 1950 г.**

41 - 42 писмо от ректора на Университета до Министерския съвет с молба К. Кацаров да бъде оставен да живее в жилището си. 2 екз. **8.08.1949 г.**

54, 70, 75 Удостоверения от Университета, които да послужат за освобождаване от училищна такса на сина на К. Кацаров. Маш. **б.д. - 10.09.1948 г.**

55 - 56, 67 Удостоверения до различни инстанции от Университета, че К. Кацаров е хоноруван професор в ЮФ. Маш. **1947 - 1948 г.**

69 Декларация от К. Кацаров във връзка със служебното му положение. Печ., рък. **1947 г.**

77 – 79, 81 – 82, 91 – 93, 118 - 121, 125 - 126, 129 - 132, 138, 145 Заявления от К. Кацаров и удостоверения от Университета за направени удържки от заплатата му и в уверение, че работи в Университета. рък., маш. **1932 1942 г.**

80, 83 - 83a, 84 медицински свидетелство, молби и заповеди за отпуски на К. Кацаров. Маш., рък. **1939 - 1940 г.**

85 - 90 Удостоверения за удържани суми от заплатата на К. Кацаров. Маш., рък. **1933 – 1938 г.**

99 - 102, 107 - 108 Молба от К. Кацаров за ползване на 9 месечен задграничен отпуск с научна цел и преписка по въпроса. маш. **6.11.1936 г.**

103 - 106 преписка във връзка с повишаване на заплатата на К. Кацаров. маш. **1937 г.**

109 - 111, 114 Преписка по повишаването на К. Кацаров от доцент в извънреден професор. маш. **април 1936 г.**

112 - 113, 115 - 116, 124, 127 - 128a, 134 - 137, 139 - 144 Преписка във връзка с разрешаване на отпуски на К. Кацаров. маш. **1932 - 1936 г.**

117, 133 Декларации /служебна бланка/ от К. Кацаров. печ., рък. **4.08.1934 - 25.09.1935 г.**

146 Писмо от МНП до Университета във връзка с назначаването на К. Кацаров за редовен доцент. маш. **21.04.1931 г.**

147 - 149 Преписка между Университета и МНП във връзка с назначаването на К. Кацаров за редовен доцент в ЮФ. маш. **16.03.1931 - 30.03.1931 г.**

Приложение № 2

Подробен опис на документите, заведени под № 34

Досие на дело за оперативна разузнаване и оперативно проучване

КРДОПБГДСРСБНА, ИФ-3, опис 3, а.е. 275

1 – 7 Корица и съдържание на делото

8 Рапорт за вземане на предварителна разработка на лицето К. Кацаров. маш. **27.01.1949 г.**

9 – 11 Рапорт – справка на оперативен работник за К. Кацаров и семейството му. Маш. **4.03.1949 г.**

12 – 14 Списъци на засечените лица около К. Кацаров. рък. **1949 г.**

17 – 18 Снимки на К. Кацаров. **1949 г.**

19 – 20 Постановление за вземане на агентурна разработка на К. Кацаров. маш. **4.07.1951 г.**

21 – 22 Справка за К. Кацаров. маш. **15.04.1953 г.**

23 – 32 Постановление, план и справка за вземане на наблюдателно дело на К. Кацаров. **април 1953 г.**

33 – 48 документи от досие на К. Кацаров, водено от полицията на Царство България. Маш., рък. **1938 – 1944 г.**

49 Заповед на Дирекция на народната милиция за арестуване на К. Кацаров, Фани Попова – Мутафова и др. лица. Маш. **1.10.1944 г.**

50 – 55 Протокол за разпит на К. Кацаров при ареста му. Оригинал и препис. Рък., Маш. **13.10.1944 г.**

56 - 57 Заявление от Зиновия Кацарова до главния обвинител на Народния съд с молба да се съберат сведения за политическата и преподавателската дейност на К. Кацаров от негови колеги. маш. **17.10.1944 г.**

58 Сведения от проф. Петко Стайнов за К. Кацаров. маш., рък. **{ноември 1944 г.}**

59 Сведения от проф. Стефан Баламезов за К. Кацаров. рък. **20.11.1944 г.**

60 Сведения от Ст. Йонков Попов за К. Кацаров. маш. **14.10.1944 г.**

61 Сведение от Швейцарската легация в София за К. Кацаров. рък., бълг. ез. **20.11.1944 г.**

62 Информация за членството на К. Кацаров в чуждестранни дружества и организации. Маш. **{1944 г.}**

63 Мнение на народния обвинител за престъпленията на К. Кацаров по закона за народния съд и с препоръка да бъде освободен от ареста. Маш. **24.11.1944 г.**

64 – 70 Протокол за разпит на свидетеля Боян Анастасов. Рък. **{1944 г.}**

72 – 74 Списъци с въпроси, подготвени за разпит на К. Кацаров. рък **{1944 г.}**

75 – 89 Протокол за разпит на свидетеля Спас Дойчев Спасов, който е задържан в една килия с К. Кацаров. рък., маш. **{1944 г.}**

- 92 – 93** Бележка с пояснение към нея от началника на ДС до директора на затвора в която се изисква да се освободи К. Кацаров. маш. **4.12.1944 г.**
- 94** Протокол от обиск в дома на К. Кацаров. маш. **11.12.1944 г.**
- 95** Служебна бележка от Дирекция на милицията за предаден от К. Кацаров личен пистолет. Маш. **б.д.**
- 96** Бележка за намерени или иззети парични суми от К. Кацаров. рък. **б.д.**
- 97 – 131** Писмени показания от К. Кацаров, дадени по време на задържането му през 1944 г. рък., машинописен препис **8.10.1944 – 4.12.1944 г.**
- 132 – 133** Писмен отговор от К. Кацаров до Дирекция на милицията в който изяснява участието си в Тракийското минно дружество. Маш. **2.02.1945 г.**
- 134 – 136** Кратки биографични сведения за К. Кацаров. **б.д.**
- 137** Декларация от К. Кацаров, че няма да сменя местожителството си без разрешение на народните обвинители. Маш. **5.02.1945 г.**
- 140 – 143** Бележка с данни за К. Кацаров, имотното му състояние, контакти с чужди легации и др. рък. **б.д.**
- 144 – 147** Кратки бележки с анонимни доноси. Рък., маш. **януари – февруари 1947 г.**
- 148 - 151** Кратки справки и рапорти за К. Кацаров. рък. **б.д.**
- 152** Задача от Дирекция на народната милиция за проучване на К. Кацаров. печ., рък. **18.01.1947 г.**
- 154** Информация за пътувания на К. Кацаров зад граница в периода 1930 – 1940 г. рък. **б.д.**
- 155 - 156** Бележка от неизвестно лице до проф. Венелин Ганев с питане дали К. Кацаров да бъде пуснат от страната за лечение в чужбина. Рък. **12.05.1945 г.**
- 157 - 161** Донесение от агент Лекарски за образуване на Българо-швейцарското дружество. Маш. **17.03.1947 г.**
- 162 – 170** Заявление от К. Кацаров до директора на милицията с молба да бъде пуснат за лечение в Швейцария и приложени към него документи – медицински свидетелства и декларация. Маш., печ., рък. **24.03.1947 г.**
- 173 – 176** Медицинско свидетелство /оригинал и превод на български/ и бележка за томография на К. Кацаров от санаториум в Швейцария. Маш, немски ез., бълг. ез. **септември – декември 1947 г.**
- 177 - 178** Фиш от полицейска картотека за досие на К. Кацаров. печ., маш. **б. д.**
- 179 – 181** Протокол от разпит на Магда Георгиева Йовкова. Маш., **17.09.1947 г.**
- 182** Медицинско свидетелство на К. Кацаров. маш., **5.04.1948 г.**
- 183** Молба от К. Кацаров до директора на Милицията да му бъде разрешено лечение в Швейцария. **20.05.1948 г.**

184 – 185 Бланка към досието на К. Кацаров с която се предлага да му бъде отказано лечението в чужбина. печ., рък. **{1948 г.}**

186 Рапорт от разузнавач във връзка с искането на К. Кацаров да му се разреши лечение в Швейцария. Маш. **4.06.1948 г.**

187 Предложение от началника на паспортно отделение с мнение да не се разреши на К. Кацаров лечение в чужбина. маш., рък. **7.06.1948 г.**

188 – 192 Кратки бележки от агенти за срещи на К. Кацаров. маш., рък. **1948 г.**

193 – 195 Рапорт-справка от оперативен работник за К. Кацаров. маш. **4.03.1949 г.**

196 Сведение къде се намира досието на К. Кацаров. маш. **7.03.1949 г.**

197 - 200 Бланка – справка от Дирекция на народната милиция за К. Кацаров. б.д.

201, 203 - 204 Рапорти за притежаваните от К. Кацаров имоти. Маш. **{1949 г.}**

202, 205 Рапорти с проучване на К. Кацаров и членовете на семейството му. Маш. **13.09.1949 - 21.09.1949 г.**

206 – 208 Кратки сведения за хора, които са в контакт с К. Кацаров. маш., рък. **24.09.1949 – 7.03.1950 г.**

209 – 213 Сведения от агенти за срещи на К. Кацаров с различни лица. Маш. **23.10.1949 – 8.08.1950 г.**

214 - 215 Декларация от К. Кацаров за издаване на патент на негово доверително лице. Маш., оригинал, **7.12.1950 г.**

216 - 219 Задача на ДС за проучване на К. Кацаров по югославска линия и справки по задачата. Маш. **9.12.1950 – август 1951 г.**

220 Рапорт – предложение за устройване на мероприятие по отношение на К. Кацаров. маш. **12.01.1951 г.**

221 – 223 Предложение и рапорт за вземане на предварителна разработка на К. Кацаров, под псевдоним „Кико“. маш. **29.01.1951 г.**

224 – 226 Справка за К. Кацаров. маш. януари **1951 г.**

227 Предварителна агентурна разработка за К. Кацаров. маш. **януари 1951 г.**

228 – 231, 234 – 241, 249 агентурни донесения за срещи на К. Кацаров с различни лица. Маш. **февруари – май 1951 г.**

232 – 233, 280 – 281, 290 – 291 Планове за агентурно оперативните мероприятия по агентурната разработка на К. Кацаров. **27.07.1951 - 30.10.1951 г.**

242 – 248, 250 – 256, 258 – 272, 275 – 279, 292 Преводи на писма от чуждестранни фирми за превеждане на суми от хонорари на К. Кацаров и за издаване на патенти. маш. **май – юни 1951 г.**

257, 273 - 274 Справки за К. Кацаров. Маш. **1951 г.**

282 – 289 Справки за Лидия Стефанова Константинова /нямат отношение към К. Кацаров/ **1951 г.**

КРДОПБГДСРСБНА, ИФ-3, опис 3, а.е. 276

1 – 8 Корица и съдържание на досието

9 – 11, 13, 15 – 16, 20 - 27 Агентурни донесения и справки за К. Кацаров. **1952 – 1953 г.**

12 Предложение за продължаване на техническото мероприятие „Панега“ по отношение на К. Кацаров. маш. **19.02.1952 г.**

14 Рапорт за обиск в кабинета на К. Кацаров. маш. **14.01.1952 г.**

17 - 19 Списък на фирми и лица, които са подновявали и пререгистрирали патенти и запазени марки чрез К. Кацаров. маш. **б.д.**

28, 36 – 37, 47 Планове за провеждане на агентурно оперативни мероприятия по разработка „Кико“. Маш. **1952 г.**

29 – 31 Справка за К. Кацаров. маш. **б.д.**

32 - 33 Рапорт-предложение за провеждане на техническо мероприятие „Панега“ по отношение на К. Кацаров. маш. **15.07.1952 г.**

34 Извадка от показания на разпитано лице за К. Кацаров. маш. **б. д.**

35 Рапорт за установяване на лица с които К. Кацаров е поддържал връзка. Маш. **28.08.1952 г.**

38 Справка за разработката „Кико“. Маш. **б. д.**

39 Рапорт по запланиваните за м. септември мероприятия по разработка „Кико“. Маш. **4.10.1952 г.**

40 Рапорт за проследяване на К. Кацаров в рамките на 2 дни. Маш. **20.10.1952 г.**

41 – 43 Показания от свидетел. Рък. **б.д.**

44 – 45, 52 Агентурни донесения за К. Кацаров. маш. **ноември - декември 1952 г.**

46, 48 - 51 искания за справки и справки относно лица, които поддържат връзки с К. Кацаров. маш. **ноември 1952 г.**

53 Рапорт за имотите и доходите на К. Кацаров. маш. **22.12.1952 г.**

54 Задача за провеждане на външно наблюдение на К. Кацаров в срок от 10 дни. Маш. **3.01.1953 г.**

55 План за арест и провеждане на обиск в дома и бюрото на К. Кацаров. маш. **5.01.1953 г.**

56 – 63 Сведения от д-р Христо Бояджиев. Маш. **б.д.**

- 64 – 66** Предложение за арест и провеждане на квалифицирано следствие на К. Кацаров. маш. **5.01.1953 г.**
- 67 - 68** Рапорт от агента, който е натоварен да следи К. Кацаров. маш. **7.01.1953 г.**
- 69 - 75** Протокол за разпит на К. Кацаров. маш. **8.01.1953 г.**
- 76** Предложение за преглеждане на архивите на К. Кацаров, намиращи се в кабинета му. Маш. **14.01.1953 г.**
- 77** Справка от показанията на К. Кацаров. маш. **25.01.1953 г.**
- 79 – 81** Справка за следствието на К. Кацаров. маш. **27.03.1953 г.**
- 83 - 88** Преписи на телеграми и писма, от до и за К. Кацаров, прихванати от агентите на ДС. Маш., **май – юни 1953 г.**
- 89 – 95, 97, 102, 110 – 115, 118 – 122, 124 – 128, 131 – 132, 134 – 139, 141 – 144, 146 – 149, 151 – 188, 191 – 193, 204 – 219, 221, 226 – 227, 263 – 264, 273 – 278, 287 – 288, 292 – 295, 312 – 313, 315 – 316, 318 – 319, 324, 350, 372 - 375** Службени бланки, искания за справки, кратки бележки, задачи и др. по оперативната работа за К. Кацаров. маш., рък **1950те – 1960-те г.**
- 96** Бележка с кратки данни за К. Кацаров и с разпореждане за отнемане на софийското жителство на него и семейството му. Маш, **б. д.**
- 98 – 99, 104** Агентурни донесения за К. Кацаров. Маш., **м. юни – юли 1953 г.**
- 100 – 101** Постановление за изселване на семейството на К. Кацаров. маш. **25.06.1953 г.**
- 103** Рапорт за направена проверка на апартамента на К. Кацаров, в който са настанени други лица. Маш. **9.06.1953 г.**
- 105 - 109** Рапорт с приложени сведения от свидетели и агент за К. Кацаров. маш. **м. септември 1953 г.**
- 116** Разпореждане за провеждане на мероприятие по отношение на К. Кацаров. рък., **б.д.**
- 117** Писмо от Върховния съд на НРБ до МВР за спиране на влязлата в сила присъда над К. Кацаров и освобождаването му от затвора. маш. **12.02.1954 г.**
- 123** Бележки по наблюдателно дело 9692 на К. Кацаров. рък. **5.01.1956 г.**
- 129 – 130** Рапорт за Боян Буюклиев. Маш. **6.02.1956 г.**
- 133** Справка за Ангел Чортов. Маш. **11.02.1956 г.**
- 140** Справка за Минко Мондаджиев. Маш. **11.02.1956 г.**
- 145** Справка за Спас Спасов. Маш. **б.д.**
- 150** Агентурно донесение за К. Кацаров. маш., **март 1956 г.**
- 189** Справка за К. Кацаров. маш., **16.05.1957 г.**

190, 197, 222, 225, 228, 234, 236, 250, 289 – 290, 305, 310, 338 - 339 Агентурни донесения по повод заминаването и пребиваването на К. Кацаров в чужбина и за възможността З. Кацарова да замине при него. маш. **м. ноември 1957 – ноември 1960 г.**

194 – 196, 198 – 200, 201 - 203 Справки за К. Кацаров. маш., **5.11.1956 - 1.12.1956 г.**

220 Рапорт за Божидар Рачев. Маш. **25.01.1957 г.**

223, 229, 233 Нарездане за проверка чрез МВнР кога К. Кацаров ще се завърне от Чехословакия и отговори след направената проверка. Маш. **21.03.1958 – 18.07.1958 г.**

224 Нарездане за провеждане на мероприятие № 9 по отношение на З. Кацарова. Маш. **21.03.1958 г.**

230 - 232 Предложение за провеждане на разпит на З. Кацарова и план за разпита. Маш. **2.07.1958 г.**

235, 237 – 238, 296 Информации за подновяване на паспорта на К. Кацаров от българската легация във Франция. Маш., рък. **1958 – 1959 г.**

239 – 240, 243 – 249, 251 – 262, 266 – 271, 279 – 285, 301 – 304, 306, 308, 311, 317, 320 Информация за съдържание на писма и пратки, изпратени от и до К. Кацаров в Швейцария. маш. **1958 – 1959 г.**

241 – 242, 265 Преписи на писма, изпратени от З. Кацарова до К. Кацаров в Швейцария. маш. **1958 - 1959 г.**

272 Писмо от К. Кацаров до семейна приятелка Катя /Екатерина Славчева/. Оригинал, рък., **10.12.1958 г.**

286, 297- 300, 307, 309, 321, 325 – 326, 340 Препис на писма от К. Кацаров до съпругата му. Маш., **5.02.1959 – 7.11.1960 г.**

291 Писмо с препоръка да се разработят мероприятия, които да не допуснат З. Кацарова да замине при съпруга си. Маш. **5.06.1959 г.**

314 Писмо с мнение да не се удължава срока на паспорта на К. Кацаров. маш. **5.12.1959 г.**

322 – 323, 327 - 334 Препис на писма от К. Кацаров до Евгени Каменов – посланик в Париж с молба да му се поднови паспорта или да бъде освободен от българско поданство; с информация за постъпките, които прави в България за публикуване на „Теория на национализацията“ и приложена рецензия за книгата. Маш. **23.01.1960 г. – 9.04.1960 г.**

335 – 337, 343 - 345 Справки за К. Кацаров. маш. **2.06.1960 - 23.02.1960 г.**

341 - 342 Справка за имотите, които е притежавал К. Кацаров. маш. **22.02.1961 г.**

346 - 347 Предложение за закриване на ОНД заведено на К. Кацаров. маш. **27.04.1961 г.**

348 - 349, 351 - 357 Писмо от Министерство на финансите до МВР с питане дали за К. Кацаров има образувана преписка за обявяването му за беглец или изменник на родината, тъй като синът му иска да ползва валута за закупуване на автомобил и

отговори от МВР, че К. Кацаров е невъзвращенец и с препоръка да не се разрешава на синът му да получи преведената му валута. Маш., **25.09. – 1.10. 1971 г.**

359 – 360 Специално съобщение за обявяване на К. Кацаров за невъзвращенец **15.01.1972 г.**

361 – 366 фишове от картотека на ДС в което К. Кацаров е отбелязан като невъзвращенец, а синът и снаха му като роднини на невъзвращенец.

367 - 369 Писмо от Министерство на финансите до МВР с питане дали може да се разреши на Г. Кацаров да получи изпратена валута и отговор от МВР, че е обявен за изменник на родината. Маш. **4.10. – 30.10. 1973 г.**

370 – 372 Справка за К. Кацаров. рък., маш. **6.02.1974 г.**

КРДОПБГДСРСБНА, Фонд 3, опис 3, а.е. 277

289 – 290, 293 – 294, 302 – 305, 307 – 349, 352 Информация за съдържание на писма и пратки, изпратени до К. Кацаров **1952 – 1953 г.**

291 Препис на писмо от Ката Генчева, роднина, за възможности да се вземат хранителни продукти за семейство Кацарови. Маш. **31.10.1952 г.**

295 – 301 преписи на писма от Ярна Кисенова до сем. Кацарови по лични въпроси. Маш. **19.11.1952 - 4.01.1953 г.**

306 Препис на писмо до З. Кацарова от синът и Георги, който отбива военната си служба. Маш. **3.02.1953 г.**

353 – 359 Бележки и корици на делото.

Приложение № 3

Подробен опис на документите, заведени под № 36

Досие на съдебно дело

1-2 Корици на досието

3 – 8 Справка от следовател И. Ябуков за хода на следствено дело № 8/1953 г., заведено срещу Хр. Бояджиев, К. Кацаров и П. Гицов. Маш. **22.01.1953 г.**

9 – 13 Показания от неизвестен свидетел за К. Кацаров. Рък {януари 1953 г.}

14 – 16 Декларации на свидетели. Рък. **февруари – март 1953 г.**

17 – 19 Предложение от МВР за арест и провеждане на квалифицирано следствие на К. Кацаров. Маш. **5.01.1953 г.**

20 Придружително писмо, с което се изпраща предложение за приключване на следствието срещу К. Кацаров /предложението не е приложено в папката/. Маш. **19.03.** {липсва година}

21 Превод на засечена от властите телеграма, изпратена на К. Кацаров от негов колега Уорън. Маш. **18.02.1953 г.**

22 – 27 и 31 Сведения, изискани от властите, за получени от К. Кацаров парични суми от чужбина. **март 1953 г.**

28 – 30 Донесение на агент „Хилендарски“ за среща на Зиновия Кацарова с проф. Любен Василев. Маш. **28.01.1953 г.**

32 – 36 Справка за хода на следствено дело № 8/1953 г. маш. **22.01.1953 г.**

37 Рапорт от ст. следовател К. Митев относно отговорите пред следствието на К. Кацаров за Джеймс Кларк /аташе по печата към английската легация/. Маш. **б. д.**

38 – 39, 44 – 46, 119 - 123 Работни бланки

40 – 43 Донесения за Гертруда Фрик и отношенията и с К. Кацаров. Маш., рък. **б. д.**

47 Рапорт за проучване на лицата инж. Велчев и инж. Маринов. Маш. **15.01.1953 г.**

48 Рапорт за проучване на участието на К. Кацаров в ИНРА. Маш. **14.01.1953 г.**

49 – 51 План за извършване на мероприятия по следствено дело № 8/1953 г. маш. **януари 1953 г.**

52 – 57 Показания на бившия адвокат на Швейцарската легация Борис Неделев и справка на ДС за него. Маш., рък. **13.01.1953 г.**

58 – 95, 103 – 113 Справки на ДС за чуждестранни граждани, с които К. Кацаров е имал контакт преди и след 1944 г. маш., печ., рък. **януари 1953 г.**

96 Рапорт за проучване на проф. Йордан Стоичков. Маш. **20.01.1953 г.**

97 – 102 Справка за проф. Йосиф Фаденхехт. Печ., рък. **януари 1953 г.**

114 – 118 Предложение за приключване следствието на К. Кацаров и даването му на съд. Маш. **18.03.1953 г.**

КРДОПБГДСРСБНА, II съд 4566 том II

1 – 2 Корици на делото

3 – 6 Опис на документите, съхранявани в досието. Рък.

7 Заповед за извършване на арест и обиск на К. Кацаров. Печ., рък. **6.01.1953 г.**

8 – 12 Постановления за арест и обиск на К. Кацаров. Печ., рък. **5.01 – 6.01.1953 г.**

13 – 14 Протокол за обиск на К. Кацаров. Маш., рък. **6.01.1953 г.**

15 Постановление за привличане в качеството му на обвиняем на К. Кацаров. Печ., маш. **8.01.1953 г.**

16 Постановление за вземане мярка за неотклонение на К. Кацаров. Печ., маш. **8.01.1953 г.**

17 – 134 Протоколи от разпити на К. Кацаров. Маш., рък. **януари – април 1953 г.**

135 – 137 Протокол за очна ставка с Младенка Йовкова. Маш. **9.03.1953 г.**

138 – 139 Протокол от разпита на свидетеля Боян Буюклиев. Маш. **17.03.1953 г.**

140 – 141 Протокол от разпита на свидетеля Тодор Макавеев. Маш. **23.03.1953 г.**

142 – 145 Протокол от разпита на свидетеля Младенка Йовкова. Маш. **март 1953 г.**

146 – 148 Служебни бланки

149 Информация за Иван Байков. Рък. **1953 г.**

КРДОПБГДСРСБНА, II съд 4566 том 3

1 – 3 корици на делото

4 – 6 обвинителен акт по обвинението на К. Кацаров. Маш. **28.03.1953 г.**

7 Протокол от заседание на Софийския окръжен съд по делото на К. Кацаров. Печ., маш. **30.03.1953 г.**

8 – 9 Карта на К. Кацаров, изготвена за съдебната статистика. Печ., рък. **{1953 г.}**

10 Служебна бланка, която удостоверява, че К. Кацаров е получил обвинителния акт по делото. Печ., рък. **1.04.1953 г.**

11 – 12 Отговор от К. Кацаров по обвинителния акт. Маш. **3.04.1953 г.**

- 13 Определение на Софийския окръжен съд по отговора на К. Кацаров. **6.04.1953 г.**
- 14 Свидетелство за съдимост на К. Кацаров. Печ., рък. 1.04.1953 г.
- 15 - 16 Списък на лицата, призовани по наказателното дело срещу К. Кацаров. Маш., рък. **8.04.1953 г.**
- 17 – 27 Призовки до К. Кацаров и свидетелите по делото. Печ., рък. **май 1953 г.**
- 28 Пълномощно от К. Кацаров до адвокатите му да го представляват по делото. Печ., рък. **8.04.1953 г.**
- 29 Обещание /клетва/ на свидетелите по делото. Печ., рък. **8.04.1953 г.**
- 30 – 49 Протокол от заседание на Софийския окръжен съд по наказателното дело срещу К. Кацаров. Маш. 8.04.1953 г.
- 50 – 56 Присъда на Софийския окръжен съд по делото срещу К. Кацаров. Маш. **8.04.1953 г.**
- 57 - 59 Извадка от Алманаха на Софийския Университет /1939 г./ с био- библиография на К. Кацаров. Маш., рък
- 60 – 61, 76 - 79 бележки от различни инстанции
- 62 - 67 Решение на Върховния съд за оставане в сила на присъдата на К. Кацаров. Маш. **8.06.1953 г.**
- 68 – 73 Писмо от БНБ до Софийска окръжна прокуратура с информация за депозитите на Зиновия Кацарова и с въпрос могат ли да се използват от притежателката и отговор от прокуратурата. Маш. **юни 1953 г.**
- 74 – 84 Искания от адвоката на К. Кацаров да му бъдат предоставени различни документи по делото и удостоверения от МВР за задържането и присъдата на К. Кацаров. Рък., маш **август 1953 г.**
- 85 – 88 Решение на Върховния съд за обезсилване на присъдата на К. Кацаров. **21.04.1954 г.**
- 89 – 98 Искания от адвоката на К. Кацаров да му бъдат предоставени документи във връзка с обезсилване на присъдата на К. Кацаров и удостоверения за това, издадени от МВР. Маш. **август 1954 г.**
- 99 – 100 Корица на преписката, водена по време на следствието срещу К. Кацаров¹⁰
- 101 – 102 Постановление за арест и обиск на К. Кацаров. Печ., рък. **6.01.1953 г.**
- 103 Постановление за вземане мярка за неотклонение срещу К. Кацаров. **10.01.1953 г.**
- 105 Постановление за привличане в качеството на обвиняем на К. Кацаров. **8.01.1953 г.**
- 106 – 107 постановление за приемане делото в свое производство. Маш. **10.01.1953 г.**
- 108 – 109 Протокол за обиск на К. Кацаров. Печ., рък. **6.01.1953 г.**

---

¹⁰ Документите, описани в следващите листове, вероятно са отложени в тази преписка

110 – 111 Протокол за предявяване на следствие на К. Кацаров. Маш. 24.03.1953 г.

112 – 115 Обвинително заключение по делото. Маш. **24.03.1953 г.**

116 - 146 Протоколи от разпити на свидетели по делото. Маш., рък. **март 1953 г.**

147 - 163 Сведения за чуждестранни граждани, споменати от свидетелите. Печ., рък. **1953 г.**

Приложение № 4

Подробен опис на документите, заведени под № 38

Досие на отчетно дело „Странски“

КРДОПБГДСРСБНА, фонд 2 а.е. 14149

1 Корица на делото

2 - 15 описи на документите в делото и др. административни справки

16 Постановление за откриване на отчетно дело на К. Кацаров. Маш. **19.02.1976 г.**

17 – 19 служебни бланки

20 – 57 Писмо от К. Кацаров до министъра на {не се посочва точно} с молба за съдействие за издаване на „Теория на национализацията“ и приложени към него биография и отзиви за книгата. Маш., копие, **7.06.1956 г.**

58 – 63 Писмо от К. Кацаров до Евгени Каменов /пълномощен министър във Франция/ с молба да му бъде удължен българския паспорт, тъй като се намира на лечение в Швейцария. Маш. Лайзен, **16.01.1960 г.**

64 - 75 Вътрешна преписка на ДС по подновяването на паспорта на К. Кацаров; сведения от легацията в Берн, справки и др. на разузнаването по случая. Маш. **декември 1959 – януари 1960 г.**

76 – 78 Специално съобщение относно обявяването на К. Кацаров за невъзвращенец. Маш. **февруари 1972 г.**

79 – 81 Информация за дейността на К. Кацаров в Швейцария и за двама стипендианти на фондацията. Рък., маш. **ноември 1971 г.**

82 – 89 Копия на документи във връзка с молбата на семейството на Георги Кацаров да посетят родителите си в Швейцария. Рък., маш. **1974 г.**

90 - 95 Справка на ДС за К. Кацаров и основания от него фонд към Женевския университет. Маш. **16.08.1974 г.**

96 Сведения, събрани от внучките на Ив. Ев. Гешов за българи, пребиваващи в Швейцария, сред тях и К. Кацаров. Маш. **27.02.1975 г.**

97 – 106 Бележки по разработката за К. Кацаров. Рък. **септември 1975 г.**

107 – 125 Агентурни сведения за фондация „Кацарови“ от агент Петков. 2 бр., маш. **12.05.1975 – 15.08.1977 г.**

126 – 128 Сведения от Сава Пенков за фондация „Кацарови“. Маш. **18.10.1975 г.**

129 – 131 пощенски плик и паспортна снимка на К. Кацаров. **б. д.**

132 – 135 Справка относно фондация „Константин и Зиновия Кацарови“. Маш., рък. **30.01.1976 г.**

136 – 143 План на ДС за провеждане на агентурно-оперативни мероприятия по проф. К. Кацаров и фондацията му. Маш., рък. **31.01.1976 г.**

144 – 149 Предложение на ДС за поканване на К. Кацаров в България. Маш., рък. **31.01.1976 г.**

151 – 153 Писмо до председателя на БАН от посланика в Швейцария с предложение да се установи контакт за проф. К. Кацаров, който може да бъде полезен на страната чрез фондацията си. Маш. **12.07.1975 г.**

154 Писмо от гл. научен секретар на БАН до директора на ЕЦНПК по право при БАН във връзка с писмото на швейцарския посланик. Маш. **27.08.1975 г.**

155 – 158 Покана от БАН до председателя на комитета на Фонд „Кацарови“ Едмонд Мартин-Яшар с покана да посети страната и отговор от Е. Мартин-Яшар. Маш., бълг. Ез., френски ез. **15.12.1975 г.**

159 Проектно-решение на Народното събрание относно предложението на К. Кацаров за финансиране чрез Фонда на специализации на български учени. Маш. **19.12.1975 г.**

160 - 161 Писмо от председателя на БАН до проф. К. Кацаров с благодарност за възможността български учени да специализират като стипендианти на Фонда. Маш., чернова, **29.12.1975 г.**

162 Информация от агент за предаване на поканата до проф. К. Кацаров да посети България. Маш. **22.03.1976 г.**

163, 174, 216 – 218, 227 Искане за проверка в картотеката на ДС за вражеските елементи за лицето К. Кацаров. маш., рък., **б.д.**

164 – 166 Препис на писмо от К. Кацаров до посланика на България в Париж в което представя труда си „Теория на национализацията“ и моли да му бъде подновен българския паспорт. Маш., **9.04.1960 г.**

167 – 170 Препис и превод на рецензия от Л. Жолио де ла Морандиер за труда на К. Кацаров „Теория на национализацията“. Маш. **б. д.**

171 Препис и превод на писмо от Жан Риверо до К. Кацаров. маш., **2.04.1960 г.**

172 – 173 Справка за притежавани от К. Кацаров имоти в България. Маш. **22.02.1961 г.**

175 Писмо от проф. К. Кацаров до зам. председателя на Комитета за изкуства и култура доц. Ал. Фол с благодарност за поканата да посети страната по повод 100 г. и с отказ да се възползва от нея. Маш. **10.03.1976 г.**

176 – 183 Фотокопие на съдържанието и увода на „Теория на национализацията“. Печ., англ. Ез.

184 – 186 Предложение за изпращане на агент, който да получи сведения от К. Кацаров за настроението му към България. **1.06.1976 г.**

187 – 189 Писмо от Павел Гоцов до К. Кацаров. маш., фотокопие, **23.07.1976 г.**

190 – 192 Информация от агент за проф. К. Кацаров и създадения от него фонд. Маш., рък. **9.04.1976 г.**

195 – 198 Сведение на агент за пребиваването му в Швейцария и проучването на К. Кацаров. **3.09.1976 г.**

199 – 207 Сведения на агент „Петков“ за разговорите му с проф. Едмонд Мартин-Ашар, когото придружава при посещението му в България. Маш. **ноември 1976 г.**

208 – 210 Предложение за оказване на влияние върху сина на проф. К. Кацаров, който иска да посети баща си в Швейцария. Маш. **24.01.1976 г.**

211 Нарещдане за следенето на Георги Кацаров докато е при баща си в Швейцария. Печ., маш. **26.01.1977 г.**

213 – 215 Сведение на агент от ДС за разговорите, които провежда с Георги Кацаров след завръщането му от Швейцария. Маш. **16.05.1977 г.**

220 – 221 Справка с биографични данни за К. Кацаров. маш. **26.01.1978 г.**

222 – 224 Шифрограма за дейността на К. Кацаров и едноименната фондация. Маш. **1978 г.**

225 – 226 Предложение за прекратяване на дело „Странски“ /псевдоним на К. Кацаров в ДС/. **29.11.1976 г.**

227 – 230 Административна преписка